

**Lucifer Tragédiája**  
**Tézisek**  
**Csikos Sándor DLA dolgozata**

**A dolgozat témája:** Lucifer szerepének színpadi története a Nemzeti Színházban 1883-1994 között.

**A dolgozat célja:** Követni, elemezni a szerep értelmezését a bemutatók során. Arra kerestem választ, hogyan alakult színpadi megjelenése, milyen jelmezt, maszkot viselt. Izgalmas volt követnem, hogyan változott a felfogás, a megjelenítés. Minden felújítást, új rendezést évszám szerint külön elemeztem. A szerep történeti áttekintését összefoglaló fejezetben fogalmaztam meg.

A Tragédia színpadi történetét követve megrajzolható egy-egy korszak társadalmi, kulturális és ideológiai közege. Amikor ideológiai harcok, viták témája a mű és az előadás, akkor a szakmaiság háttérbe szorul. Ezekből a kritikákból nem rajzolódik ki az előadás képe.

**A feldolgozás módja:** Az előadások történetének feldolgozásakor rendelkezéseimre álltak a rendezői nyilatkozatok, a kritikák, díszlettervek, fotók, visszaemlékezések. Paulay Ede hagyományt teremt a bemutatót megelőző tanulmányával, mellyel könnyíteni akarja ennek a különös műnek a befogadását. Minden rendező tanulmányban, sajtóban vagy műsorfüzetben nyilatkozik elképzeléseiről, rendezői szándékáról. A szándék megvalósulását a kritikákból lehetett követni. Számomra, mint színész számára fontos volt elemezni, milyen díszletben, jelmezben jelenik meg Lucifer. Hol helyezi el a rendező az előadásban, mi Lucifer célja, szándéka, milyen kapcsolata van a szereplőkkel? Követtem a jelmez és a maszk alakulását a bemutatók során.

**A Lucifer tragédiája** cím kettős tartalmat takar. Egyrészt az irodalmi műben – Az ember tragédiájában – Lucifer alakját elemezve utalhatunk tragikus vonásokra. Ezeknek számbavétele nem témája ennek a dolgozatnak, csupán a legjellemzőbb tragikus vonásokat említjük. Ő a szellem, az értelem, a ráció megtestesítője, számára az érzelmek átélhetetlenek. Alkotni nem képes, csak kritizálni.

A könyvoldalakon megjelenő drámából – amely megmásíthatatlan, örökérvényű – a színházban szöveggönyv lesz. A leírt szöveg másik dimenzióba lép: hangzóvá és láthatóvá lesz.

Mármost ha áttekintjük Lucifer színpadi megjelenését, azt láthatjuk, hogy a Paulay-féle értelmezés, rendezés évtizedekre befolyásolta a szerep felfogását, megjelenítését. Erre Székely György hívja föl a figyelmet: „Lucifer scenikai megfogalmazása egy időben messze húzódó konvenciórendszert indított el.”

Meghatározóvá vált a ferdén kihúzott szemöldök, a denevérszárny, amelyből később angyalszárny lett. Áttekintve a szerep értelmezésének és megjelenítésének történetét az ördögi jelleg mindenütt dominál. A rendezői nyilatkozatok így jelölik alakját: Ő, az Ördög, a Sátán, Pokol fejedelme, Halál angyala. Ez az értelmezés besorolható a TV előadások kánonjai közé. És így mondhatjuk, sajnálatos, tragikus vonása a szerepnek, mert gátolta az elemzés, az értelmezés szabadabb lehetőségét.